

Cena 1'50 din

Edinost

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 / Tel. 25-67 / Izhaja vsak četrtek
 Velja letno 36 din, polletno 18 din, četletno 9 din, za inozemstvo letno 60 din
 Rokopisi se ne vračajo / Pošt. črk. rač. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor
 Oglasi po ceniku

Mnogi pisatelji so v zadregi, kako bi imenovali današnje stanje. Ali je to »najhumanjša vojna v Evropi« ali »najbolj krvavi mir«?

Post Dispatch, St. Luis.

Tristopetdeset let svetovne zgodovine

POD BRITANSKIM VODSTVOM.

Veliki Britanski imperij, ki s svojo gospodarsko močjo in s svojo pomorsko vojno silo obvladuje ali vsaj nadzira skoro pol sveta ni od včeraj, ampak je tvorba treh stoletij in pol. 350 let so gradili angleški politiki in trgovalci angleški trgovci, da je nastala stavba, ki ji do sedaj še nihče ni bil kos. Šele v zadnjem času so se pojavili možje, ki so prepričani, da ima britanska stavba že toliko špranj in šibkih mest, da že davno ni več nepremagljiva. Ali je to njihovo mnenje resnično pa bo pokazala šele bodočnost.

SKRIVNOST IMPERIJALNE MOČI.

V čem je prav za prav skrivnost britanske moči? Katera načela so zvarila to novodobno Zvezo narodov, ki družijo v svojih mejah ljudi najrazličnejših narodnosti, ver in ras. Harold Nicolson jih je takole označil:

»Britansko zunanjo politiko 19. stoletja je določalo šest osnovnih načel brez ozira na to, katera stranka je bila slučajno na oblasti. Ta načela so sledeča: 1. mir; 2. ravnotežje sil na kontinentu; 3. britanska premoč na morju; 4. britanska zveza z Indijo in ostalim imperijem; 5. svobodna trgovina; 6. humanitarne (človečanske) obveznosti.«

V teh stavkih je označena angleška zunanja politika tako jasno, kakor je doslej

še nihče ni označil. Iz teh načel se da razlagati marsikaj, kar nam je bilo morda nerazumljivo; kajti vsako državniško dejanje v angleški zgodovini zadnjega časa je imelo izvor v enem izmed šestih načel, čeprav je bilo tu pa tam videti, da se je katero izmed načel očitno kršilo. Tu pa tam je seveda to ali no načelo moralo stopiti v ozadje, v glavnem pa so to življenska vprašanja britanskega imperija. Mir je nujen za trgovino, na kateri je v veliki meri zgrajena angleška gospodarska in z njo politična moč. Za to trgovino in za zavarovanje na surovinah in poljedelskih pridelkih revne Anglije je nujna dobra zveza z Indijo in ostalim imperijem. Ta zveza je najbolje zavarovana z britansko premočjo na morju. Humanitarne obveznosti pa so prestižno vprašanje, ki prav tako zavaruje prvenstveni položaj imperija kakor ostala načela.

Velika Britanija se je vedno krčevito držala teh načel in jih je znala s političnimi zvezami ali v skrajnem primeru tudi z orožjem braniti. Nekateri zgodovinarji imenujejo vso angleško zgodovino zadnjih 350 let, zgodovino koalicij. Poizkusimo tej zgodovini slediti.

POLITIKA ZAVEZNIŠTEV

Prvi nasprotnik Velike Britanije je bila Španija tedaj, ko je bila še sama svetovni imperij. V koaliciji (zvezi) s Francijo in

Turčijo je Angležem za časa kraljice Elizabete uspelo, da so izrinili Španijo z njenega prvega mesta v svetu. Drugi nasprotnik Velike Britanije je bila bogata meščanska Nizozemska. Proti njej se je zvezala s Francijo, ki ji naraščajoča Nizozemska moč tudi ni šla v račun. To se je zgodilo v dobi, ko je vodil Anglijo veliki revolucionar Cromwell. Takoj nato pa je nastal spor med obema zaveznicoma Francijo in Anglijo. Ta spor se je vlekel celi dve stoletji. Sprva je bila angleški zaveznik proti mogočnemu Ludviku XIV. prejšnja sovražnica Nizozemska, potem pa je državniku Pittu starejšemu uspelo, da pridobi pruskega kralja Friderika Velikega. V tej dobi uspe Angležem, da si zagotovijo svoje gospodstvo nad Indijo in Kanado. Sledi francoska revolucija in za njo Napoleon I. Na drugi strani natane nova zveza: Anglija, Pruska, Avstrija in Rusija. Uspeh je znan: Napoleon je bil pregnan na Sv. Heleno.

Toda že vstaja v ozadju nov nasprotnik: Rusija, ki postaja vedno bolj nevarna za angleška azijska posestva. Tudi to nasprotstvo traja dolgo časa. V krimski vojni pride do zveze med Anglijo, Francijo in Turčijo. Med tem se okrepi na kontinentu Pruska ter leta 1871 poveže vse nemške države v celoto. Preje pa še pride do spora med Francijo in Anglijo, ko se hoče Francija razširiti po

Afriki in Siriji. Tedaj pride do zveze med Francijo in Rusijo, ki imata obe interes, da udarita Veliko Britanijo, prva v Afriki, druga v Aziji. Proti temu se hoče Velika Britanija zavarovati s ponudbo zveze Viljemu II. Še pred svetovno vojno se zveže Anglija z Japonsko, ki ji na ta način pripomore do zmage nad Rusi. Sledi svetovna vojna in za njo današnja vojna, oboje dokazi za angleško zvestobo zunanjepolitičnim načelom, ki so ustvarila in obdržala britanski svetovni imperij.

SMISEL ZGODOVINE.

Zgodovina se ponavlja, samo glavne osebe, igralci v tej komediji, se menjavajo. Vedno enaka je tekma za premoč, za oblast na zemlji. Vsa zavezništva, pa naj jih je sklenila ta ali ona velesila, so vedno naperjena proti tretji sili, ki ogroža dosedanj red, ali pa ta zavezništva iščejo sobojevnikov za boj proti dosedanjemu redu. Če gledamo zgodovino skozi taka očala, bomo videli globlji smisel zgodovine v kaj čudni luči.

Kljub vsemu pa je v nas še nekaj vere: morda bo vendarle še kedaj prišel čas, ko zavezništva ne bodo več zgrajena z namenom, da se kaka sila poruši, ampak da se zgradi resnično nov pravičnejši red, o katerem prav v tem času toliko slišimo.

jad.

Med Škoti in Angleži

Še danes se marsikateremu novinarju rado primeri, da »radi kratkosti« napiše besedo Anglija mesto Velika Britanija. S tem bi se v Veliki Britaniji marsikomu hudo zameril. Kajti na znamenitem otočju, na katerem se je dolga stoletja krojila usoda sveta, ne živi samo en narod, ampak štirje narodi, ki imajo različne značaje, različno zgodovino, predvsem pa različno narodno zavest. Dočim je zavest državne skupnosti danes prodrla že do zadnjega gorskega pastirja (če odštejemo nekatere pojave v Severni Irski, ki meji na svobodno državo Irsko), je zavest narodne individualnosti med njimi še dovolj močna. Če bi n. pr. kakemu Irču, ali Valizu, ali celo Skotu rekli, da je Anglež, bi ga hudo žalili. Kajti vsak med njimi, pa če je še tako zvest angleškemu kralju, oziroma kralju združenega kraljestva, je vendarle ponosen na svojo narodnost.

Škoti imajo še danes prav poseben položaj v državi, položaj, ki se v marsičem razlikuje od položaja ostalih, angleških državljanov. Oni imajo svojega ministra v vladi, svojo cerkev (presbiterijansko) in v marsičem svoje zakone (da omenimo le popolnoma drugačno zakonsko pravo). Sicer pa so Škote zastopani v vseh viš-

jih službah, v diplomaciji, v bankarstvu in industriji. Zanimivo je tudi to, da je zelo veliko Škotov na Angleškem, da pa so Angleži na Škotskem izjema. Kajti državno politično središče London ni več angleško glavno mesto ampak glavno mesto Zedinjenega kraljestva. Angleži sploh nimajo več svojega glavnega mesta. Škote pa ga imajo in ga ljubosumno čuvajo: Edinburgh. Imeti v svoji deželi državni center ni za deželo le korist, ampak ji nalaga tudi žrtve, ki so »prečanskim« Škotom prihranjene.

Zgodovina škotsko-angleške združitve je kaj zanimiva. Segi v dobo angleške kraljice Elizabete, ki je osvobodila svojo deželo španskega varuštva ter Škodom odstranila franc. varovanko M. Stuart. Španija in Francija sta izgubili vsaka svojo podrejeno državo. Toda s tem združitve še ni bila končana. K temu je prišla tudi skupna škotsko-angleška borba proti papeštvu in kesneje proti kraljevi diktaturi. In danes je kljub raznim nasprotjem, ki tu pa tam še pridejo na dan, občutje skupne usode in povezanosti tako močno, da bi pač nikomur ne moglo uspeti ta dva naroda ločiti.

„Odvjetnik“ in odvetnik poslanec

Odvjetniki imajo seveda svoje zbornice, n. pr. za Slovenijo v Ljubljani, za Hrvatsko v Zagrebu itd. Imajo tudi svoja stanovska glasila. Glasilo hrvatske odvetniške zbornice je »Odvjetnik«.

Znano je, da so odvetniki zlasti tudi v političnem življenju izredno dejavni. Večinoma je pri nas tako, da pisarna odvetniškega poslanca, kakor tudi pisarna katerega višjega javnega funkcionarja pri tem nič ne izgubi, nego mnogo, včasih silno mnogo, vselej pa mnogo več pridobi, kakor bi sicer zmogla vkup spraviti. Malo je takih, ki bi jih vodil plemeniti idealizem. Se manj je takih, ki bi iz sreča tudi kaj žrtvovali za obče dobro brez vsakršne tihe, prikrite sebičnosti. Neke važne javne funkcije odvetnika so večinoma težko združljive atli pa stvarno vobče niso združljive s pridobitnim delom njegove pisarne.

Zanimivo je in zbuja mnogo pozornosti,

kaj je pisal zagrebški »Odvjetnik« o odvetniku poslancu. Že lani je predlagal, da bi naj odvetnik poslanec ne dobival nobenega plačila za svoje delo pred upravnimi oblastmi. To da zahtevajo interesi čistega parlamentarizma in odvetništva samega, češ da odvetnik ne sme imeti koristi od politike, ki sploh naj ne bo donosna stvar!

Člen 12. uredbe o volivnem redu za hrvatski sabor, ki je izšla 14. I. t. l., pa veli, da izgubijo mandat odvetniki poslanci, ki kot pravni zastopniki obvlajajo dela, čijih rešitev je odvisna od upravnih oblastev. Torej medtem ko je zagrebški »Odvjetnik« predlagal, da odvetnik poslanec ne sme zahtevati plačila za nobeno svoje delo pri upravnem oblastvu, določa uredba o volivnem redu za hrvatski sabor, da odvetnik, ki obavlja tako odvetniško službo, izgubi že kar tudi mandat. Hrvatska odvetniška zbornica v Zagrebu je prepričana — pravi »Odvjetnik« —, da je eden iz-

med njenih namenov izpolnjen, ker so njeni predlogi našli odziva v novi uredbi o volivnem zakonu za banovino Hrvatsko, in meni, da bi bilo samo dosledno in dobro, ako bi to določbo uveljavili tudi za člane senata in bodoče narodne skupščine.

Zagrebškemu »Odvjetniku« smo hvaležni za zdrave pobude in se iz vsega srca pridružujemo njegovim upravičenim zahtevam po prepotrebni čiščenju. Prepričani smo, da s tem pomagamo čistiti i domače politično življenje, ki je danes še jako bolno med drugim baš tudi radi razmer, ki jih graja zagrebški »Odvjetnik«. Mi vse to dobro razumemo, pa tudi težko prenašamo. Le zavedajmo se resnice: politika kogar bogato redi, zaupanja naroda vreden pač ni! Sofski.

Kmetška zbornica uvaja knjigovodstvo za kmetička posestva

Po obrazcih za knjige »Kmetijske zbornice« bo slovenski kmet, ki se je prijavil za vodstvo knjig o svojem posestvu, vodil od 1. marca t. l. do konca februarja 1941 sledeče knjige:

1. »Imovina«; 2. »Denarni prejemki in izdatki«; 3. »Živnoreja in živnorejski proizvodi«; 4. »Rastlinski proizvodi« in 5. »Pomožna beležnica« kot priloga.

Podobno in še mnogo bolj podrobno knjigovodstvo imajo že leta in leta industrije, karteli, zdruge, trgovci in obrtniki. Kmečki človek pa za tako knjigovodstvo še vedel ni. Marsikatera indutsrija vodi celo »dvojno« knjigovodstvo, prvo, ki ustreza dejanskemu stanju podjetja, drugo, lažno, ki izkazuje le velike izgube pa predlaga oblastem za odmero davka. Takega knjigovodstva kmetje ne bodo vodili, vendar ni danes skoro nobenega dvoma več, kakšen bo uspeh tega kmečkega knjigovodstva: izkazalo se bo, da slovenski kmet stalno in nezadržno narašča.

Ivan Šilc.

Angleži ne bodo pomagali?

O zavezniški pomoči Fincem se na zapadu še vedno mnogo razpravlja po časopisih. Po mnenju italijanske časopisne agencije Stefani se v Angliji vedno bolj oglašajo struje, ki so proti intervenciji v korist Finske. Londonski listi ugotavljajo, da kljub garanciji ni mogla biti poslana

pomoč Poljski, a iz še močnejših razlogov je nemogoče pomagati Finski. Zemljepisna karta dokazuje, da bi morali pri pošiljanju čet iz Anglije na Finsko premagati velike težkoče pri obrambi komuničijskih linij. Struja proti intervenciji se zalaga tudi proti vsakršnemu nastopu na Bližnjem vzhodu. Anglija bo morala strniti vse svoje sile h glavni točki svoje obrambe, ne pa trošiti moči z raznimi ekspedicijskimi vojskami drugorazrednega značaja. Zdi se, da so enakega mnenja tudi londonski oblastniki, ker še ni prišlo do prekinitve odnošajev med obema vladama.

DROBNE VESTI

□ Rooseveltov »mirovni angel« Sumner Welles se je iz Rima že odpeljal preko Svice v Berlin. Pri tej priložnosti so časopisi polni raznih ugibanj, vendar dvomijo v uspeh Wellesove misije. V demokratskih zemljah se poudarja, da ni mogoče govoriti o miru, dokler se ne izpolnijo zavezniški pogoji. Tudi Nemčija vztraja pri svojih vojnih ciljih.

□ Sovjetske čete so prišle na skrajnem severu z novo ofenzivo. 80 km južno od Petsama se je razvila velika bitka pri Jejenjärviu. Finci so morali zapustiti svoje prvotne položaje in se umakniti k Nautsiju, ki leži 15 km od ceste, ki vede iz Rovaniemija proti Petsamu.

□ Angleška letala so v zadnjem času podvzela več oglednih letov preko Nemčije. Letela so preko Berlina in preko Baltskega morja. Tudi Nemci so prileteli nad Anglijo. Angleži poročajo, da so nad Firth of Forthom in nad Northumberlandom sestrelili 2 nemška bombnika.

Številki 5 od 1. februarja je bila priložena položnica.

Kdor je naročnino že poravnal vsaj deloma tudi za leto 1940., naj izvoli položnico shraniti za prihodnje nakazilo ali pa odstopiti prijatelju, ki ga pridobi za novega naročnika! Od zamudnikov pričakujemo, da bodo storili svojo dolžnost. Nekateri stare zamudnike bomo morali črtati radi zlorabe našega zaupanja.

UPRAVA »EDINOSTI«
 Maribor, Kopališka ulica 6

7 dni domačih vesti

* **Dr. Dragotjub Jovanović** je s svojo skupino izstopil iz Srbske zemljoradničke stranke.

* **Podražitev semen.** Tudi semena so se zelo podražila, tako n. pr. zelje za 20%, karfiola za 25%, grah za 60%, peteršilj za 100%, krmilna pesa pa za 125%. Posebno podražitev semena krmilne pese bo vplivala na druge kozumne primate.

* **Rezervni podoficirji** se obveščajo, da je notranje ministrstvo dovolilo ustanovitev društva rezervnih podoficirjev kraljevine Jugoslavije s sedežem v Beogradu. V ostalih mestih države bodo ustanovljeni podobori, če se bo javilo dovolj članov. V Mariboru je že ustanovljen pripravljalni odbor ter se lahko dobijo vse informacije v pisarni na Rotovškem trgu št. 1 vsak torek in četrtek od 18. do 19. ure. Ali pa pri poverjeniku g. Franji Črepinku, Marijina ulica št. 24. Za pismene informacije je poslali znamko za odgovor.

* **Podružnica Svabsko-nemškega Kulturbunda** se je te dni ustanovila v Celju. Za predsednika je bil izvoljen evangelijski pastor dr. May.

* **Skakalne tekme v Planici** bodo prihodnje nedelje. Najboljši smučarji bodo skakali na manjši skakalnici, ki dopušča skoke do 65 metrov. Priglasilo se jih je lepo število, med njimi tudi iz Nemčije. Tekme se bo udeležil tudi znani Bradl, ki je dosegel pred par leti na veliki skakalnici svetovni rekord, ko je skočil v Planici 107 metrov daleč.

* **Blagovni kliring v prometu z Italijo** namerava Jugoslavija opustiti. Italijanski izvozniki namreč zahtevajo že delj časa za blago, ki se plača v kliringu, za polovico višje cene, kakor če bi bilo blago plačano v prostih devizah. V kratkem bodo z Italijo pogajanja in se bo razpravljalo tudi o tej zadevi.

* **Češko-Moravska** bi se imela sedaj vključiti v nemški carinski sistem, vsled česar bi bila potrebna pogajanja z Jugoslavijo, da se uredi tudi ta stvar. Nemčija pa je nenadoma sedaj opustila to svojo namero, tako da ostane Češko-Moravska še nadalje carinska enota. Iz tega razloga se je tudi odgodila konferenca stalnega nemško-jugoslovenskega gospodarskega odbora, ki bi imel razpravljati tudi o tej stvari.

* **Prisilno delo za spekulante?** Kakor poroča »Zagrebski list«, je vlada sklenila, da se bodo poslali v koncentracijska taborišča tudi vsi spekulanti in drugi, ki se ne drže predpisov glede cen. Sestavljen je baje že poseben odbor ministrov, ki bo podrobneje razpravljalo o postopku proti navjalcem cen.

* **Moderno sadno sušilnico** bodo zgradili še letos v Gornji Radgoni in bo služila sadjarjem daleč naokoli.

* **Zopetno povišanje bencinske mešanice** napovedujejo v Beogradu. Odbor za določevanje cen bencinu je prejel predlog kartela, naj se cena bencinski mešanici poviša za 20 par pri litru. To je od izbruha vojne dalje menda že četrto ali celo peto povišanje cene bencinu.

* **Bencinske karte** stopijo v petek, 1. marca v veljavo. Posebna komisija v Beogradu je določila zaenkrat množine, ki se oddajajo na poedine vrst kart. Množine, ki jih prejemale avtomobilisti in motociklisti na karte, so tako majhne, da se ne bomo daleč peljali.

* **Dvodnevni tečaj za sajenje, oskrbo, gnojenje in precepčenje sadnega drevja** bo 4. in 5. marca na vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Tečaj, ki je teoretičen in praktičen, traja oba dni od 8. do 12. in od 14. do 18. ure. Za hrano in prenočišče imajo udeleženci sami skrbeti. Prijavitelj se je ravnateljstvu pravočasno.

* **Regulacijo Drave.** Letos bodo začeli regulirati Dravo med Ptujem in Budino. Proračun znaša skoraj 3 milijone dinarjev. Delo je izliciralo gradbeno podjetje inž. Pretnar iz Ljubljane. Delo se začne kmalu.

* **12 konj je peljalo hrast**, ki so ga te dni posekali v bližini Gornje Radgone. Drevo je bilo 32 metrov visoko in je imelo 11 kubičnih metrov lesa.

* **Živina bo še dražja.** Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug je sklenila, da bo za izvoz kupovala živino po višjih cenah. Na ta način se bo cena živini zopet občutno povišala.

* **Izseljeniške vloge** bodo vse izplačali. Gre za vloge pri denarnih zavodih, ki so prišli v konkurz od 1. januarja leta 1925. do 3. februarja 1931. Med njimi je tudi Slavenska banka. Prošnje je treba poslati Poštni hranilnici.

* **Posvetovalni odbor za pospeševanje industrije in obrti** se ustanovi pri trgovinskem ministru. Odbor bo v kratkem začel delovati.

Alfred Nobel - dinamit in mir

Pogosto slišimo kaj o Nobelovih nagradah. Vemo pa o Noblu prav malo. O tistem Noblu, ki je ustanovil fond, iz katerega se plačujejo nagrade velikim znanstvenikom, umetnikom in pacifistom (borcem za mir med narodi). O tistem Noblu, po katerem se imenujejo še danes nekajere velike tovarne razstreljiva, potrebne za vojno — dinamita. Zamislite se v to grozno šalo našega časa!

Alfred Nobel je bil rojen 21. oktobra 1833. leta v Stockholmu. Kot znan pacifist je bil povabljen leta 1892. v Bern na razorožitveno konferenco. Da, že tedaj so prirejali razorožitvene konference in kongrese, le da se niso sestajali tam diplomati, temveč le literati, plemenite dame, utopični reševalci sveta in druga taka gospoda. — Nobel se ni odzval povabilu, ni ga bilo v Bern, pač pa se je pismeno takole opravičil znani pacifisti gospej Berti Suttner:

»Moje tovarne bodo morda prej preprečile vojno nego vaši kongresi. Tistega dne, ko bosta dve armadi v stanju uničiti druga drugo v eni sekundi, takrat bodo vsi civilizirani narodi z grozo bežali od vojne.« Res, krasna zamisel! Ali pa cinizem moža, ki je izumil in izdeloval najmočnejše in najuspešnejše vojno in morilno orožje? Na tak način je najbrže varal Nobel — tovarnar Nobla —

človeka, pacifista. Toda s takim varanjem svoje vesti se Nobel najbrže ni pomiril, kajti z denarjem, ki mu ga je vrglo izdelovanje eksploziva, je hotel vzbuditi pacifistično gibanje, ki je bilo v nasprotju z njegovo teorijo o miru, ki bo nastopil takrat, ko bodo njegove tovarne izdelovale toliko in takega razstreljiva, da bosta dve armadi sposobni uničiti druga drugo v eni sekundi.

Leta 1895. je Nobel umrl. Zapustil je premoženje v vrednosti 31,5 milijona švedskih kron. Določil je, naj se razdele obresti tega ogromnega premoženja vsako leto petim ljudem: trem učenjakom, enemu pisatelju in enemu pacifistu, ki je s kakršnikoli delom »prispeval največ za bratstvo med narodi in za odstranjevanje ter zmanjšanje vojnih sil, kakor tudi za vzdrževanje in razširjanje mirovnih kongresov.«

Vsi ti apostoli miru dobivajo torej denar iz podjetij Nobelovega dinamitnega trusta, ki daje seveda tudi lastnikom trusta, Nobelovim naslednikom, dividende — po 20%. Nobelov trust ima podružnice po vsem svetu, deničarji trusta pa so Švedci, Angleži, Nemci, Francozi, Japanci in drugi. Torej je trust prav internacionalen. Pred prvo svetovno vojno so bila združena v trustu podjetja: »Dinamitna Delniška družba,« prej Alfred

Nobel, Hamburg«, v Glasgou angleška »Nobels Explosives Com.«, potem »Japanese Explosives Ltd.« in belgijska »Société Anonyme d'Ardenonck«. Do konca leta 1915. — torej že med vojno! — je zalagal isti trust z municijo antanto in centralne sile. Pozneje je bil trust razpuščen in vsako nacionalno podjetje je dobavljalo municijo svoji državi. Po vojni pa so se ta podjetja spet združila v trust, v katerega je vstopil še nov član — »I. G. — Farbenindustrie«. To nemško podjetje je prevzelo in združilo pod svojim imenom »Dinamitno Delniško Družbo,« prej Alfred Nobel Hamburg«, potem »Köln-Rotweil A. G., Berlin«, nato »Nobel Industries Limited, London« in končno še »E. I. du Pont Nemours et Co., Wilmington, U. S. A.« — »I. G. Farbenindustrie« pa ne izdeluje le barv in eksploziv. Celotno mnogi izmed nas uporabljajo vsak dan njene izdelke, ki so nekateri čisto nedolžni, celo koristni: aspirin, piramidon in druga zdravila z značko »Bayer«, fotoaparate in foto-potrebščine znamke »Agfa«. Svoje zastopstvo ima »I. G. Farbenindustrie« v Zagrebu pod imenom »Jugofa«.

Alfred Nobel na čaka v grobu: ali bodo prinesel narodom mir tovarne municije njegovih naslednikov ali nagrade pacifistom.

Prepovedano orožje

Ker je tehnika vedno bolj izpopolnjevala vojno umetnost in so izumitelji iznašli vedno boljše in učinkovitejša sredstva za ubijanje ljudi, so se sestali ljudje, ki so hoteli tudi vojno omejiti v nekoliko bolj človeške oblike. Kajti tisti stari časi, ko so barbari pobijali in ropali po kulturnih zemljah so postali pravi vzgled človeške milosrčnosti in človekoljubja na pram modernim morilnim strojem. In res se je posrečilo, pridobiti vse kulturne države za podpis t. im. haške konvencije (1907), ki skuša nekatere najbolj nekulturne, ali morda najbolj »kulturne« izrastke modernega bojevanja omejiti. Toda te haške konvencije se bojujoče države niso nikoli bog ve kako vestno držale, kajti dobro so se zavedale, da uspeh v današnjem času marsikdaj opraviči pot do uspeha. Naj navedemo le nekatere člene tega dogovora:

Po členu 23 o vojni po suhem je n. pr. prepovedana uporaba strupov in strupenega orožja (n. pr. bajonetov), nadalje uporaba orožja in krogel (projektilov), ki povzročajo nepotrebne (prevelike) rane.

Granate s strupenim plinom in t. im. dum-dum krogle so prepovedane že po deklaraciji št. 4 prve haške konference. Krogle dum-dum so točno označene (gre večidel za krogle, ki imajo odpiljene jeklene konice, ali pa sploh nimajo jeklene plašča, da se svinec, ki zadane na kost nekako razlije ali razkropi po mesu. Člen 14. konvencije prepoveduje metanje izstrelkov iz balonov in druge metode te vrste... (Po tej konvenciji bi se dalo razlagati, da je prepovedano vsako bombardiranje). Po vojnem pravu bi se moralo vse vojaško udeistvovanje omejevati zgolj na t. im. vojaške objekte, na prostore, ki so vojaško zavarovani ali ki so vojaško pomembni.

Vse to so zelo lepa načela. Toda malo verjetno je, da bi se takega prepovedanega orožja katerakoli vojujoča se država odpovedala, če bi ji to utegnulo prinesiti kak znaten uspeh. Vojska ima že sama po sebi zelo malo človeškega ali človečanskega v sebi in je torej v počlovečenju vojske že neko nasprotje v pojmih...

□ **Glavni ravnatelj Prizada** je postal dr. Dragutin Tot iz Zagreba.

□ **Ameriški poslanik Sumner Welles** se je sestel v Rimu z grofom Cianom in z Mussolinijem. Njegove izjave so zelo optimistične.



□ **Churchill** je imel v parlamentu zopet oster govor proti Nemčiji. Nevtralcem pa je očital, da so popolnoma pod nemškim vplivom.

Današnja vojna bo vendarle bolj človekoljubna kakor prejšnja!

Človek ne bi verjel, pa je le res. Danes v dobi tankov in večtonskih bomb bodo vojaki vendarle manj trpeli kakor med svetovno vojno. Ne samo radi »komfora« v Siegfriedovi ali Maginotovi liniji, kjer lahko poslušajo radio in igrajo karte. Končno se še vendarle zgodi, da bodo ti vojaki okusili vojno tudi pobilje. Pa jim bo le veliko trpljenje olajšano. Kdor je bil v vojni bo imel gotovo še dobro v (slabem) spomintu znamenito cesarsko kraljevo uš. In glejte, tej uši bije zadnja ura. In sicer po zaslugi budimpeštanskega profesorja in Nobelovega nagrajence Sengerygyja. Spoznal je namreč, da uši ne ljubijo vitamina B2. Ko je vcepjal ta vitamin podganam, so jih uši kar na naglem zapustile. Če se bodo obnesli ti poskusi na ljudeh, si bo priboril profesor Sengerygy večno hvaležnost vojakov.

7 dni po svetu

□ **USA ne bodo prekinile diplomatskih odnošajev s Sovjetsko Rusijo.** Predlog senatorja Lloyda, da se ukine kredit za ameriško veleposlaništvo v Moskvi, je bil odklonjen.

□ **Francoški parlament** je izglasoval Daladieru popolno zaupnico s 450:1 glasov.

□ **Pod Uralom so našli nove vrelece nafte.** V sovjetskih časopisih imenujejo te »vrelce« Novi Bakus. Pomembni so radi tega, ker ležijo izven nevarne obmejne cone ter so torej bolj zavarovani, kakor tisti na vznožju Kavkaza.

□ **Vest, da je šlo 10.000 Madžarov Fincem na pomoč** se iz Budimpešte odločno zanikava.

□ **Turčija zanikava poročila**, ki so jih prinesli ruski časopisi, češ, da se zbirajo na njenih mejah nešteti rezervisti in da ima skrita letališča, na katerih je skritih 500 britanskih letal.

□ **Sovjetsko vojno rodovje** se po nekaterih poročilih zbira v fjordu Kola v Severnem morju.

□ **Predsednik Roosevelt** bo tretjič kandidiral za predsednika Zedinjenih držav.

* **Uvoz brezarinskega žvepla.** Finančno ministrstvo je odredilo, da se v poljedelske svrhe uvaža žveplo in žvepleni cvet za dobo šestih mesecev, brez carine.

* **Slinavka in parkljevka** se je zopet pojavila v nekaterih krajih. Zato je magistrat prepovedal v Mariboru do nadaljnjega vse živinske in svinjske sejme.

* **Zagrebski milijonar Dragutin Vašič** je bil obsojen radi oduševstva na tri leta in dva meseca ječe ter na globo 598.000 din.

□ **Hitler je imel govor**, v katerem je očrtal nemške vojne cilje. Poudaril je, da hoče imeti Nemčija svoj življenjski prostor, to je vso ono zemljo, ki je bila nekoč nemška. Nadalje zahteva Nemčija povratek kolonij, ki so ji jih bili 1918 ugrabili. Ob koncu je izrazil Hitler svoje prepričanje, da bo Nemčija zmagala.

□ **Francoški parlament** je soglasno sklenil razveljavljenje komunističnih mandatov.

□ **Oton Habsburški** zapušča Pariz in odpotuje v Zedinjene države.

□ **Nemci odločno zanikavajo**, da bi priletela angleška letala nad Berlin.

□ **Med finskiimi socialistimi demokrati in finskiimi desničarskim obrambnim korom** je prišlo do sporazuma. Socialni demokrati so vstopili v ta kor.

□ **Novi jugoslovanski poslanik v Sofiji** Milanović je izročil bolgarskemu kralju Borisu svoje poverljive listine. Kralj Boris mu je zelo prijazno odgovoril in zagotovil, da bo Balgarija nadaljevala s politiko zblizanja obeh držav.

□ **Japanska je na Kitajskem pretrpela zopet vrsto porazov.** Zdi se, da se je vojna sreča vendarle obrnila.

□ **Švedski, norveški in danski zunanji ministri** so imeli konferenco, na kateri je prišla ponovno do izraza želja po nevtralnosti. Izrazili so upanje, da se bo finska vojna končala s častnim kompromisom. Angleški in francoški časopisi so nad temi sklepi hudo razočarani.

□ **Bivši angleški vojni minister Hoare** Bolisha je imel govor, v katerem je zahteval, da bi Anglija takoj z vso svojo silo pomagala Finski v njenem boju proti Sovjetski Rusiji.

□ **Tudi v Sofiji** se je ustanovila jugoslovansko-bolgarska trgovinska zbornica. Jugoslavijo je zastopal med drugimi gospodarstveniki tudi trgovski minister Andrej, ki je bil sprejet pri kralju Borisu v avdienci.

OBVESTILO

Zimski čas je najbolj ugoden za pridobivanje naročnikov. Cenjeni zaupniki in prijatelji »Edinosti« naj ga za to porabijo, da bomo vsi vkup imeli ustrezen delež na poštenem pospeševanju pravičnih teženj kmečko-delavskega človeka in našega občestva!

KULTURNA OBZORJA IN FILMSKI TRAK

Ali so „Vražji študenti“ za študente?

Mesto običajne filmske kritike prinašamo članek izkušenega vzgojitelja o vprašanju, ki je tako zanimalo naše javno mnenje. Op. ur.

Vsak dan so predstave nabito polne občinstvo se lomi samega smeha in vse to na račun šole in profesorjev, ki so tako zelo posrečeni. Ni čudno, če je baje nastalo vprašanje, ali je prav, pustiti mladino k takemu filmu, ki ji bo vzel še zadnje spoštovanje do šolske avtoritete. Seveda je prišel ta pomislek, kakor je to že navada, prepozno, ker so se navihanci v svojem instinktu že pravočasno pozurili. Uverjen sem, da brez duševne škode. Malo je takih, ki bi mislili, da je ta film točen posnetek resničnih razmer, da je vsaka šola in vsak profesor vedno in v celoti tak. Mladina dobro ve, da gleda v filmu samo en del in sicer vesel del šolskega življenja, ki pa s tem še davno ni izčrpano.

Šola je za mladega človeka svet v matnem, poln dogajanj, večinoma neprijetnih. Saj ga sili k učenju, »gnjavi« ga z nalogami in izpiti ter mu jemlje svobodo in ga tlači v paragrafe, ko si želi največje sproščenosti. Čisto naravno nastaneta dve fronti, na eni strani šolski predstavniki, ki imajo težke bombnike na razpolago, pa tudi druga stran, podpirana z učinkovitimi simpatijami nevtralec, se junaško brani ter kompenzira svojo šib-

kost z bojnimi zvijačami, ki jih zmoro samo mladostna domiselnost. Učenci hitro opazijo ranljiva mesta na svojem nasprotniku, vidijo, da ni noben olimpski bog, temveč tudi samo človek, ki lahko kaj pozabi, se celo zmoti in si včasih svojo avtoriteto utruje s prav neprimernimi sredstvi. Vse to naši Finci s svoje linije bistro opazijo. Obžalovati je, kdor nima razumevanja za ta večno lepi boj, ki pa nikakor ni tragičen. Skoro bi rekel: slab profesor, ki so ga učenci samo oboževali ali se ga samo ball, ne da bi vsaj s kakšnim priimkom našli bližji in bolj človeški odnos do njega. Ko je ta osemletna vojna končana, na nekaterih frontah se lahko tudi za kakšno leto podaljša, bo nekdanji frontnik položaj veliko bolj optimistično presodil. Zavedal se bo pri svojih učiteljih še mnogo drugih, svetlejših potez, da so bili v svojem jedru vendarle dobri in da se je pri njih mnogo prida naučil. Zato pa ne jemljimo življenja bolj resno kakor je v resnici. Da nam je ostal spomin na šolsko dobo vendarle tako drag, ali niso temu vzrok baš take anekdote, skrbno izbrane, levo povezane, efektno irizirane, ki prerastejo vse resnične ali domnevane nekdanje nevednosti? Zato pa treba pravočasno tendenco takih filmov pojasniti, nato pa pustiti, da se mladina do solz nasmeje resničnim in izmišljenim vragolijam študentov. Ado

Kovarstvo in ljubezen

Schillerjeva meščanska tragedija »Kovarstvo in ljubezen« spada med tista dela nemške književnosti, ko se nemški meščanski pisatelji niso več skrivali za zgodovinske snovi ali pod plašč daljne Italije, da so izrekli svojo obsodbo družbenemu redu, ki je utesnjeval meščanstvo v njegovih razvojnih stremeljenjih. Bila je to doba ameriških ustavnih bojev in francoske revolucije. Vse to se živo zrcali v tem revolucionarnem delu nemškega meščanstva. »Kovarstvo in ljubezen« je najčistejša, najjasnejša »stendardna« umetnost v pravem pomenu besede in ni slučaj, da je po skoro 150. letih prišla do nove slave in časti. V njej gleda publika že davno pribojevalne vsečloveške ideale, ki so bili tedaj ožigosani kot »umazana politika«. Marsikak stavek v tragediji je dobil šele danes pravo živo aktualnost, ki sega tudi danes kakor vest do srca. Marsikomu »Kovarstvo in ljubezen« še danes ni posebno všeč.

Seveda pa ne smemo pozabiti, da je od tedaj prešlo že 150 let. In z življenjem se je v marsičem izpremenila tudi današnja publika. Posebno je današnja publika občutljiva za visoki, svečani patos. Režiser Malec se temu patosu ni bog ve kako izogibal. Človek bi skoro sodil, da je kot teaterski človek pri njem užival, saj ima tak slog tudi svoje lepe strani. Samo današnjemu gledalcu nove le malo; kajti vse prejad se izprevrže v banalnost. Prav gotovo se je režiser skušal v svoji režiji približati staremu slogu igranja, ko je

pustil, da so se igralci trudili »na koturnih«. In vendar bi se dala vsa stvar igrati mnogo bolj naravno in enostavno. Zdi se mi, da bi s tem igra le pridobila. Bila bi današnjemu občutju bližja. Nekdo je rekel, da so igrali »v prvem nadstropju namesto v pritličju«.

Sicer pa so se igralci res potrudili in dali od sebe, kar so le zmogli. Najboljši je bil pač N. Krst kot intrigant, ker je bil najbolj življenjski. Tudi Rasbergerjeva se je uveljavila. Prizori, v katerih sta nastopala Rasbergerjeva in N. Krst so bili tudi najmočnejši. Zelo problematična je bila Verdonikova stvaritev. Bil je mlad junak, ki deklamira visoke besede, a danes ne prepričuje več. Morda je nekaj krivde tudi v tem, da je izpuščen važen prizor med njim in Kalbom (ki ga je nekoliko karikirano podal Črnobori), kjer se pokaže ta junak tudi z druge strani: kot mož, ki mu ni neznana ironija in sarkazem. Prav dobra je bila v nekaj prizorih tudi Starčeva kot knezova metresa. Sploh sem imel občutek, da so bili igralci najboljši tedaj, kadar so se »pregrešili« zoper režiserjev okvir.

Kljub vsem tem nedostatom v predvajanju, ki izvirajo iz stremljenja po čim večji zvestobi patetičnemu Schillerjevemu slogu, ali vsaj temu, kar si pod tem predstavljamo, pa ima ta tragedija še vedno toliko, če že hočemo: večnih kvalit, da bo našla svojo publiko, ki jo vsekakor zasluži. jad.

„Črni demanti“

V zadnjem času so jugoslovanska filmska podjetja odkupila večje število madžarskih filmov, ki jim je do pred nedavnim bila zaprta pot v našo državo. — Grajski kino v Murski Soboti je menda eden izmed prvih slovenskih kinematografov v katerem je madžarski film postal tovrstno novo »krstno« predstavo. Bili pa so to »Črni demanti«, film, ki je posnet po istoimenskem romanu madžarskega klasika Jokai Móra in ki je pred poldrugim letom našel velik odmev med budimpeštanskim občinstvom.

Film nam v precejšnjem romantičnem in sentimentalnem vzdušju prikazuje podobo rudarske naselbine in obraze ljudi, ki so navezani na dve temni sili: na sovražno podzemlje in na oblastne, aristokratske lastnike v mestu. V to okolje je vključena življenjska zgodba lepega dekleta, ki hoče na vsak način pomagati

svojemu bolnemu bratcu in ob tem nasele namazanem gosposkim besedam. Z bratcem in neznanim gospodom se odpelje v mesto, v sanjski svet, kjer se vaška dekleta za ceno svoje lepote in svojega telesa spreobračajo v dame. Vendar se sanje kaj kmalu umaknejo kaj navadnemu bankrotu, ki pripelje mlado ženo spet nazaj med rudarje, pred mladega, delavnega rudarskega solastnika.

»Črni demanti« nam Slovencem niso pokazali prav nobenih vsebinskih, prav tako tudi ne igralskih umetniških odlik, ker so daleč od življenjske resničnosti, ki je kolikor toliko »poteza« našega značaja. Mimogrede so nas opozorili samo na pomen in skrivno moč, ki ga ima v madžarskem življenju še vedno »država v državi« — mesto, postavimo, prestolnica, zaradi katere naj bi sicer bilo na svetu tudi neko idilično — podeželje. fs.

„Juho bomo jedli na koncu obeda!“

BELEŽKA O ZADNJEM VPADU SOVRAŽNIKOV NA ANGLEŠKA TLA

To je bilo pred davnimi časi. Tedaj Velika Britanija in Francija še nista bili zaveznici, ampak smrtni sovražnici. In Francozi so se odločili, da napadejo svojega sovražnika v njegovih domovini. 22. febr. 1. 1797. — torej pred skoro 150 leti se je izkrcalo 1400 ljudi v južnem Wallesu, da se spustijo v boj z Angleži.

Toda ta vojaška ekspedicija se je kaj klavrno končala. Edini njen uspeh je bila

sprememba jedilnega lista v eni sami angleški družini. In vse to samo po zaslugi angleških žen, ali bolj njihovih oblek. Tamkaj so tedaj hodile še vse žene v narodnih nošah z rdečimi životki, visokimi klobuki in kovinskimi držaji na ramenih. Te žene so se prikazale za okoliškimi griči in Francozi, ki so jih videli komaj do pasu, so bili prepričani, da imajo pred seboj cel bataljon mušketerjev v rdečih uni-

RAZPIS

Saveza radniških umjetniških i glazbenih društava u Zagrebu

Savez radniških pjevačkih umjetniških i glazbenih društava u Zagrebu razpisuje natečaj za kompozicije za moški zbor pod sledećimi pogoji:

1. Besede (tekst) morajo biti iz življenja delovnega ljudstva (delavcev ali kmetov) in morajo biti po svoji usmerjenosti in po načinu izražanja blizu miselnosti in občutju delovnih slojev;

2. Glasba mora biti enostavna, nekomplirana, harmonije ritmično zanimive, po možnosti linearno koncipirane v vokalnem stavku, s pravilno deklamacijsko teksta, 3—4 glasna in, kolikor je to mogoče, na osnovi elementov narodnih pesmi;

3. Trajati mora najmanj 5 minut (lahko je tudi ciklus več zborov).

4. Delo mora biti še ne izvajano in oddano pod šifro. Točno ime in naslov je treba predati v zalepljeni kuverti z oznako šifre, ki se odpre šele po objavljeni oceni žirije.

5. Nagrade: I. din 2.000.— II. din 1.500.— III. din 1.000.— IV. din 750.—

Nagrajena dela ostanejo last Saveza, ki si pridržuje tudi pravico odkupa nenagrajenih del po predhodnem dogovoru s komponisti. Rok natečaja do 15. maja 1940.

Pošiljke je treba poslati z oznako »Za natečaj Saveza radniških pjevačkih, umjetniških i glazbenih društava Zagreb, Breščenskog ulica 4. I.



Sargov

KALODONT

proti zobnemu kamnu

formah. Za vsak primer so ostali oprezno v ozadju in so le počasi napredovali. Med tem pa so se zbirali angleški domobranci in jih dva dni pozneje premagali.

Seveda se je tem domobrancem pri zbiranju hudo mudilo. Kar od obeda so jih klicali. Nekemu takemu domobrancu, ki je pravkar pojedel svojo juho, ta naglica nikakor ni ugajala. Vodeno juho je sicer posrebal, prišel pa je ob masno pečenko in ob sladico. In to vse radi tega bedastega vrstnega reda pri jedi, ko pride najboljša šela na konec. Zaklel se je,

da se to ne sme več zgoditi. Nikoli več ne sme priti juha kot prva na mizo! Najprej mora priti najboljše in šele na koncu juha. Če bi ga torej še kedaj motili pri jedi, vsaj ne bo take škode, če ne bo okusil juhe. Še danes — pravijo — živijo dediči tega junaškega in modrega domobrancia in še danes pride v tej družini juha šela na koncu, čeprav ni več posebne nevarnosti, da bi morali ti brumni Angleži vstati od mize, da branijo svojo domovino.

Ali pa morda vendarle?

Gospodarstvo

Letošnja zima in trsna rez

Tudi letos priporočamo pozno rezatev

Ko je letošnja zima tako hudo pritiskala in razen tega tako dolgo ni nič prav popustila, smo se pač mnogokrat spominjali zime leta 1929., torej točno pred 11 leti. Takrat ko letos je baš februar najbolj nagajal. Kdaj bolj, ali pred 11 leti ali letos, o tem tu ne moremo razpravljati. Povemo naj samo nekaj o slabih nasledkih take hude zime zlasti v naših goricah. Pa tudi v sadovnjakih in vrtovih ni brez njih. Po učinkih, če jih pravočasno spoznamo, je treba določiti najbolj ustrezni čas in način rezatve trsja, ki jo pri nas drugače splošno obavljamo nekako od začetka februarja pa do sredi marca.

Vinska trta, ki je v jeseni dovolj dozorela, pri nas v splošnem dobro prenaša zimo do 20° C pod ničlo, včasih tudi še precej več, zlasti ako jo varuje zadostna snežna odeja. Navadno pozebejo najprej očesa, potem enoletni les ali rozge, v še hujših primerih tudi večletni in stari les ali celo korenjaka s koreninjem vred, to je do smrti rastline. Povsod ni enako. To je odvisno od krajevnih podnebnih razmer, od lege in višine goriškega sveta, od kakovosti zemlje in trsja samega, potem od trsne vrste in starosti, od posebnih svojstev določenega trsa itd. Divje vrste, med njimi neke križanke ali hibride in samorodnice, so v splošnem bolj odporne ko zlahotno trsje. Tudi kopriva ne pozebe... Neugodni vplivi so torej mnogoteri in jih ni tako lahko pravilno oceniti. Tudi trsničarji imajo svoje posebne skrbi zavoljo mogoče zimske pozebe ameriških podlag, še bolj pa seveda cepičev.

Letošnja trsna rez se bo itak precej zavlekla. Saj po debelem snegu in ledu ne moreš na tako delo, po najhujšem blatu pa tudi ne. Po izkustvih iz leta 1929. svetujemo tudi letos: **Trsno res odloži na poznejši čas!** To velja za vsakogar, ki si ni prav na jasnem, kako mu je zima gospodarila v gorici. Torej točno po našem nasvetu pred 11 leti, namreč: **Ko se zemlja otali in osuši, lotimo se, da vse delo v gorici ne zastane, najprej kolitve, potem kopl, po potrebi obenem z gnojivjo, z rezjo pa počakajmo, dokler trsje ne požene!** Narava nam bo pokazala, kako naj ravnamo z vinsko trto ob rezli, ko zdrava očesa, ki niso pozebla, nabreknejo in poženejo.

Solzenja trsja se nič ne boj! Saj pozneje obrezani trs, ko je že pogljal in ozelenel, ne solzi kakor mnogokrat trs, ki smo ga o običajnem času obrezali. To je celo prednost pozne rezli. S pozno rezjo bolj ali manj pozeblega trsja dosežeš, kar je glavno, večjo

rodnost, dovolj zelenja za splošno rast in povoljnjejšo zoritev lesa in grozdja. **Pozna rez po hudi zimi je najboljše jamstvo za zavarovanje ustreznega pridelka in ohranitev nasada v boljši moči.** Vzgojna oblika trsja bo morda začasno izkažena, a jo kmalu, nemara že drugo leto lahko popolnoma zopel vzpostaviš. Ako pa letos proti pričakovanju poženejo vsa očesa, reži navadno, kakor pač zahteva pravilna vzgoja trsa! Vselej pa upoštevaj med drugim, da je praviloma roden samo enoletni les, rozga, ki stoji na dvoletnem lesu.

V mesečniku »Naše gorice« iz leta 1929. in 1930. so mnoge razprave in mnoga poročila uglednih vinarjev o zimski pozebi in o uspehih pozne trsne rezi, ki smo jo odločno priporočali pred 11 leti. Kdor ima navedena letnika »Naših goric«, se iz njih lahko prepriča, kako pravilno je, da tudi letos prav tako odločno priporočamo pozno rezatev. Tisti, ki jim je kaj poseblo, bodo zadovoljni, drugi pa ničesar ne tvegajo.

Andrej Zmavc.

Novinci prihajajo v viničarsko šolo

Vsak okraj imej svojo kmečko šolo!

Se nedavno smo imeli dve banovinski trsnici in drevesnici, namreč v Kapeli pri Slatini Radencih in v Pekrah pri Limbušu. Zdaj imamo samo eno viničarsko šolo, kakor mi tako ustanovo krajše in — mislimo — tudi pravilneje imenujemo, namreč viničarsko šolo pri Kapeli. Le-ta pravkar sprejema novince v devetmesečni učni tečaj, ki traja vsako leto od 1. marca do 30. novembra.

Ko to pišemo, se kmečki fantje, ki so jih sprejeli v letošnji učni tečaj, pripravljajo in odpravljajo na odhod v to zdaj edino slovensko viničarsko šolo. Druga, pekrska viničarska šola je bila enako stara ko kapelska, prav dobro urejena in z bogatimi sredstvi smotrno opremljena, pa je nekako že pred dvema letoma prenehala delovati. Zdaj gospodarijo na zgledno izboljšani, nekdanj pa strahno zanemarjeni meniški pristavi zopet očetje benediktinci samostana St. Paul v Nemčiji. Slovenija nujno potrebuje viničarsko šolo v vsakem izrazito vinarškem in sadjarskem okraju, v vsakem drugem okraju pa pravo kmečko šolo s tako uredbo, kakršna najboljše služi kmečko-gospodarskim in kulturnim razmeram tistega okraja. Ker imamo mnogo premalo takih ustanov v deželi, je izguba pekrske viničarske šole tem bolj občutna. Zanjto sploh ni nadomestka. A. Z.

Oglasi v „EDINOSTI“ posredujejo med mestom in deželo

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREŽEMO HITRO, DOBRO IN PO NIZKIH CENAH
TELEFON 25-67, 25-68, 25-69

MARIBOR
KOPALIŠKA ULICA 6

TISKARNA

LITOGRAFIJA

OFFSETTISK

KAMNOTISK

BAKROTISK

ANILINSKITISK

KNJIGOVEZNICA

KARTONAŽA

PLAKATIRANJE

Delavska družina

vajena poljskega in gozdnega dela, dobi v najem stanovanje z zemljišče m. Uprava veleposestva KRUMPERK, pošta Dob pri Domžalah.

Finančno gospodarstvo Maribora

Mestni svet mariborski je imel v torek zvečer sejo, na kateri je spravi proračun za prihodnje finančno leto 1940/41 pod streho. Proračun je prvotno predvideval 62.630.620 dinarjev, ker so se precej zmanjšale postavke za obresti in amortizacijo posojil, češ, treba je imeti denar za druge važne izdatke. Ker pa bi to neugodno vplivalo na kreditnem trgu, je finančni odsek proračun zvišal za približno 1½ milijona, tako da znašajo sedaj končnoveljavni izdatki 64.353.520 dinarjev.

Na mesto uprave odpade od izdatkov 28.568.760 (v sed. proračunu 27.416.630) in na Mestna podjetja 35.784.760 (34.861.810) dinarjev. Povišek znaša torej 1.152.130 oziroma 922.950, skupaj 2.075.080 dinarjev.

Vsled splošne druginje je treba povišati prejemke nameštencev in delavcev. Zato je predvidenih v proračunu približno 1.300.000 dinarjev. Regulacija plač in mezd se bo izvedla, čim ministrstvo potrdi proračun.

Vsled vojne imajo tudi občine vedno večje naloge in večja bremena. Treba je v smislu predpisov nabaviti rezervo prehrane za prebivalstvo v primeru vojne in treba je tudi graditi več zaklonišč, če bi bila, kar ni verjetno, naša država zapletena v vojno. Da se to napravi, se bo najelo posojilo 5 milijonov dinarjev. Drugo posojilo 2½ milijona bo služilo varstvu dece za primer vojne. Najel se bo tudi pr-

vi obrok posojila 5 milijonov dinarjev za gradbo tržnice, ki bo veljala kakih 9 milijonov. Stala bo na vogalu Koroške ceste in Vodnikovega trga, kjer stoji sedaj tudi stara enonadstropna hiša. To hišo, ki se podre, da napravi prostor za tržnico, so sedaj kupili za 440.000 dinarjev. Anuitete (obresti in amortizacija) za vsa posojila, tudi nova, znaša v proračunu 9.215.230 dinarjev, za 1.033.420 dinarjev več kot doslej. Z novimi posojili bodo znašali dolgovi mesta nekaj nad 7 milijonov dinarjev.

Razne dajatve znašajo nad 20 milijonov dinarjev, dober milijon več kot sedaj. Uvedla se ni nobena nova davščina in tudi ostane 40% doklada na neposredne davke, ki pa bo precej več vrgla, ker se je z novelo zvišala davčna osnova. Ker je država znižala mestno trošarino na vino od 1,50 na 1 dinar pri litru, kar pomenja izpadek dobrih 200.000 dinarjev, se je povišala trošarina na pivo od 60 par na 1 dinar. To je edini povišek v novem finančnem letu, vendar ni nova obremenitev, ker je na drugi strani znižana trošarina na vino. Za kritje izdatkov se v večji meri pritegnejo prihranki prejšnjih let, kot je bilo prvotno nameravano.

Občina si je nabavila pet novih avtobusov in bo poslej imela 26 dizlov, ki pa se postopoma urejajo tudi za pogon z zemeljskim plinom, ki je cenejši in ne velja za zanj nikake omejitve kakor pri bencinu in plinskem olju.

Dopiši „Edinosti“

PODGRAD.

Sneg se tali, naša sreča, kajti sicer bi zmrznil, saj nam je že začelo primanjkovati drv. Nismo se namreč nadejali takšne dolge zime in ni bilo dovolj pripravljenega kuriva.

Vedno bolj zatevujemo naše pasove; s strahom opazujemo, kako kopnijo skope zaloge krompirja, zelja, repe, koruze in podobnega.

Mnogi že sedaj kupujejo. Res ne vemo, kako bomo pretolkli lačni čas do prihodnjih pridelkov?

Sicer pa nam obetajo ugodnosti. G. župnik je obljubil ceneno koruzo. V sosednem Šmihelu so jo dobili po dinarju.

Obljubljeno nam je bilo tudi to, da bomo gradili na banovinske stroške moderno sušil-



Led na Donavi.

Malioglasji

beseda 0-55 din,
dopisovanje po
1-50 din; inse-
ratni davek do
40 besed 1- din,
nad 40 besed
2- din. Za štri-
rana pisma se
plača 10- din.
Za odgovor
je priložiti 3-
din v znamkah

nico sadja, da se bo vršil gospodinjki tečaj, da bo po možnosti zgrajen vodovod in speljana elektrika, da se bodo pričela cestna javna dela, da... Pa kaj bi vse naštevati! Ej, to nam je bilo toplo pri srcu, ko so začeli skrbeti za nas. Res, so še dobri ljudje na svetu!

Pomlad gre v deželo. Tudi v nas se vse prebuja. Radi bi dela in — kruha!

MURSKA SOBOTA.

Sportni klub Mura je imel preteklo soboto v klubskih prostorih občni zbor, ki je trajal pozno v noč. Občnega zbora se je udeležilo dober št. članstva, predvsem mlajših sportnikov. Pri volitvah je bil — z majhnimi spremembami — izvoljen stari odbor, v katerem so: predsednik Lipič, tajnik Peterka, blagajnika Čvetko in Hojer itd.

Prvo javno predavanje Prekmurskega muzejskega društva, ki se je vršilo dne 23. t. m. v dvorani Grajskega kina, je prav lepo uspelo. V nabit polni dvorani je predaval univ. asistent dr. Svetozar Ilesič o balkanskih problemih na skrajnem jugovzhodu Evrope. Narodnostno in gospodarsko je predvsem razčlenil revizionistična stremjenja proti Romuniji, dotaknil se je tudi romunskega petroleja in splošnega, zemljepisnega položaja Romunije. Zeleti je, da bi se v bodoče vršila taka predavanja pogosteje in morda tudi z — debato.

Občni zbor sokolske čete v Rakičanu blizu Murske Sobotice se je vršil 24. t. m. Za novega starosta je bil izvoljen J. Rajner.

Odrske priprave. Soboško sokolsko društvo pripravlja za 16. marec t. l. Nušičevo igro »Orkan«. Igra naj bi bila v zvezi z 20-letnico društvenega obstoja. — Gojenci tukajšnje Trgovske šole pa prav tako pripravljajo Meško-vo igro »Stari in mladi«. Videz je, da se je odrska aktivnost le stopnjevala in kaže zanj pretežno največ zanimanja mladina.

KAMNIK.

Oder delovnega ljudstva v Kamniku. Začudili so nas lepki »Delavske knjižnice«, s katerimi vabi na dramatično prireditev 17. in 18. febr., A. Linhartovo komedijo »Veseli dan« ali Maticček se ženi. Začudili so nas zato, ker po 20 letih, odkar obstaja ta nad vse važna delavsko-kulturna ustanova v Kamniku, upri-zarja prvič dramatično delo in kar je najbolj važno — s svojim lastnim dramatičnim krožkom in v svojih društvenih prostorih. — Nikakor pa ni pripisati to ugotovitev neaktivnosti, saj je splošno znano, da »Delavska knjižnica« in delavsko pevsko društvo »Solidarnost« v Kamniku že 20 let gradita granitni temelj stavbi kulture in preobrazbe delovnega ljudstva v kamniškem okraju. Vzrok, da se je priklical v življenje dramatični krožek šele po 20-letnem delovanju, je pripisati kvečjemu tehnični oviri, predvsem finančni. Minulo leto sta ti dve delavski kulturni ustanovi slavili svoj 20-letni jubilej v velikem obsegu in finančni prebitke investirali v ta namen. Zdi se, da je bil ta denar najbolje naložen, ker ne bo donášal samo gmotnih obresti, ampak kar je glavno — moralnih. Saj bo dramatični krožek poleg knjig, katerih poseduje »Delavska knjižnica« preko 1500, nudil delovnemu ljudstvu ne samo razvedrila, marveč mu bistril duha in ga učil misliti. — Zdi se, da se je »Delavski knjižnici« in pev. društvu »Solidarnosti« posrečilo, kar se še ni posrečilo nobenemu kulturnemu društvu v Kamniku, namreč to, da sta pritegnili v svoj delokrog vse sloje ne glede na stan ali pripadnost. Videti je poleg delavske mladine tudi mnogo kmet-ske in meščanske itd., saj jih družijo vse skupna zavest. — Dram. krožek »Del. knjižnice« je

prestal svoj krst nad vse pričakovanje. Mlad-dvorana se je že pred napovedano uro napolnila do zadnjega kotička in ko bi bila še enkrat tolikšna, bi bila premajhna. Pred zastor je stopil Blatinik in kratko razgrnil vsebino komedije, oprostil igralce, ako bi ga polomili. Sosed se nagne k mojemu ušesu: »Lomili ga bodo, novinci so.« — Ko se dvigne zastor, Maticček takoj odkrije igralski talent, tudi Nežika ne zaostane za svojim Maticčkom, le pre-tiha je in nerazumljivo prehitra v izgovorjavi. Ko pride Nežika preko tega, bo dosegla mnogo. Zmešnjava je zaokrožil pravi lik podeželskega advokata. Tonček je začudil s svojim talentom. Baron je izpričal lep igralski talent, mogoče je motila težko zadrževana resnost. Popolnoma je prikazal grajskega kancelarja Žužek. Baronica je bila kos svoji vlogi in se je dvignila nad povprečje. Gašper je s svojim nastopom še bolj razgibal že itak veselo razpoložene gledalce. Poseben lik grajskega pisarja je prikazal Budalo. Zdi se, da bi bil zmogel tudi mnogo težje vloge. Tudi ostali igralci so se dvignili nad normalo, tako da mi je sosed v zadregi omenil, da tega ni pričakoval.

Scenerija je tehnično dobro uspela. Režija je bila delno v rokah režiserja Narodne čitalnice v Kamniku g. J. Goloba, ki je tudi precej pripomogel do uspeha. — Ni čuda, da je igralce prvi uspeh ohrabil, da nameravajo prihodnjo nedeljo igro ponoviti. Novi dramatski odsek »Delavske knjižnice« v Kamniku nam daje novih nad. Mladina stopa na pozorišče in zastavlja svoje sile v obrambo kulture delovnega ljudstva. ntk.

LOSKA DOLINA.

Prosvetno društvo Stari trg pridno deluje. »Krvava Španija«, »Deseti brate«, »Dva para se ženita« so igrokazi, ki so šli preko odra tega društva v tej sezoni.

Mleko s krutom dobivajo revni šolski otroci v šoli Igavca. Krajevni šolski odbor te šole je s tem sklepom pokazal socialna čustva.

Ukinitev občine Lož, izvršena od prekomasacije slovenskih občin, so zadale temu teritoriju večjo obdavčitev.

Avtobus do železniške postaje Rakek zopet normalno vozi.

Delavci za Francijo. Več tukajšnjih fantov je vložilo prošnje za delo v Franciji.

RAKEK.

Zveza lesnih delavcev in sorodnih strok v Jugoslaviji, podr. Rakek, je ob udeležbi zainteresiranih priredila zanimivo predavanje »Kavkaz — zibelka človeštva« v gostilni Mlakar.

Živino nakladajo. Mnogo notranjske debele živine kupujejo izvozniki za Nemčijo in Italijo. 27. in 24. t. m. je bilo naloženih več vagonov. Cena: voli I. vrste 6,50 do 7,50, II. vrste 5,50 do 6,50 din za kilogram žive teže.

Lesna industrija zaznamuje čvrst porast cen. Tukajšnja postaja dan za dnem odvažajo naložene vagonce lesa, desk, tramov. Tukajšnja skladišča so natrpna z lesom, saj se dovažajo iz cele Notranjske, Loške doline, Lipskega potoka in Bloških hribov.

Petrolej na razpolago. Po trimesečni krizi petroleja so tukajšnji trgovci, ki zalagajo vse male trgovce tja do Hrvaškega Cabra, dobili zadostno količino petroleja. Eno cisterno so izpraznili 24. t. m.

Prosvetno društvo je vprizorilo z običajnim uspehom igrokaz »Plavž« na odru svojega doma.

Podpirajte CMD